

DOI:10.22144/ctu.jsi.2019.103

DAY HỌC ĐỊA LÍ TỰ NHIÊN ĐẠI CƯƠNG Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM THÁI NGUYÊN THEO HƯỚNG TIẾP CẬN NĂNG LỰC

Lê Thị Nguyệt*

Khoa Địa lí, Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên

*Người chịu trách nhiệm về bài viết: Lê Thị Nguyệt (email: minhnguyet2104@gmail.com)

Thông tin chung:

Ngày nhận bài: 20/03/2019

Ngày nhận bài sửa: 11/06/2019

Ngày duyệt đăng: 22/07/2019

Title:

Teaching general physical geography at Thai Nguyen University of Education adapting to learner's competency

Từ khóa:

Địa lí tự nhiên đại cương, năng lực, tiếp cận năng lực

Keywords:

General physical Geography, competence, capacity approach

ABSTRACT

Approaches to learner's competency is the general trend of advanced education systems in the world. This article presents the results of the study on general physical geography teaching at Thai Nguyen University of Education adapting to learner's competency that includes developing higher education curriculum; innovating teaching methods; innovating the testing and assessing the outcomes of students.

TÓM TẮT

Giáo dục theo định hướng phát triển năng lực người học đang là xu thế chung của các nước tiên tiến trên thế giới. Bài viết trình bày kết quả nghiên cứu về dạy học Địa lí tự nhiên đại cương ở trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên theo hướng tiếp cận năng lực, bao gồm: phát triển chương trình đào tạo, đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực người học; đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của sinh viên theo hướng tiếp cận năng lực.

Trích dẫn: Lê Thị Nguyệt, 2019. Dạy học địa lí tự nhiên đại cương ở trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên theo hướng tiếp cận năng lực. Tạp chí Khoa học Trường Đại học Cần Thơ. 55(Số chuyên đề: Khoa học Giáo dục): 83-88.

1 GIỚI THIỆU

Hiện nay, tốc độ phát triển tri thức nhân loại ngày càng tăng, thế giới đang có những bước chuyển mình mạnh mẽ trong lĩnh vực giáo dục. Theo đó, giáo dục cần phải thay đổi từ cách tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực, đổi mới đồng bộ các yếu tố nội dung chương trình, tổ chức giảng dạy và đánh giá. Trong quá trình tiến hành đổi mới giáo dục, có lẽ khâu đột phá cần phải bắt đầu từ các trường Sư phạm, bởi vì đây là nơi đào tạo ra các thế hệ giáo viên cho các trường phổ thông.

Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên là một trong sáu trường Đại học Sư phạm trong nước được Bộ Giáo dục và Đào tạo lựa chọn để nâng cao năng lực nhằm thực hiện trực tiếp nhiệm vụ đào tạo, bồi

dưỡng, hỗ trợ giáo viên và cán bộ quản lý cơ sở giáo dục phổ thông nâng cao năng lực theo các yêu cầu của chuẩn nghề nghiệp. Sự thay đổi giáo dục từ cách tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực sẽ giúp cho sinh viên Khoa Địa lí, Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên khi ra trường đáp ứng được yêu cầu của đổi mới giáo dục phổ thông.

Trong chương trình đào tạo ngành Sư phạm Địa lí của Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, nội dung Địa lí tự nhiên đại cương được xây dựng thành hai học phần với 6 tín chỉ (học phần Trái Đất, khí quyển, thạch quyển 3 tín chỉ; học phần Thủy quyển, thổ nhưỡng quyển, sinh quyển 3 tín chỉ). Những nội dung về kiến thức Địa lí tự nhiên đại cương rất quan trọng, phục vụ cho việc dạy học môn Địa lí lớp 10 và môn Lịch sử - Địa lí lớp 6 theo Chương trình giáo

đục phổ thông mới, là nền tảng kiến thức địa lí cho các em học sinh sau này. Dạy học Địa lí tự nhiên đại cương ở trường Sư phạm theo hướng tiếp cận năng lực sẽ giúp các em sinh viên chủ động, tích cực và sáng tạo hơn trong quá trình lĩnh hội kiến thức, kỹ năng Địa lí tự nhiên đại cương và vận dụng được kiến thức, kỹ năng này trong việc giảng dạy sau này đáp ứng được xu thế chung của giáo dục đại học và xu thế đổi mới giáo dục ở trường phổ thông.

2 DỮ LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1 Dữ liệu

Các dữ liệu được sử dụng trong nghiên cứu dạy học Địa lí tự nhiên đại cương ở trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên theo hướng tiếp cận năng lực được thu thập từ nhiều nguồn khác nhau gồm: Chương trình Giáo dục phổ thông (Chương trình tổng thể của Bộ giáo dục và Đào tạo) (2018); chương trình đào tạo ngành Sư phạm Địa Lí của Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên (2014); các tài liệu về phát triển chương trình giáo dục, đổi mới phương pháp dạy học, phát triển năng lực người học. Thu thập dữ liệu từ nhiều nguồn tài liệu khác nhau đã cung cấp đầy đủ thông tin về vấn đề nghiên cứu. Nguồn dữ liệu khá phong phú kết hợp với thực tiễn nghiên cứu, giảng dạy tại Khoa Địa lí - Trường ĐHSP Thái Nguyên.

2.2 Phương pháp nghiên cứu

Các phương pháp nghiên cứu dạy học Địa lí tự nhiên đại cương ở trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên theo hướng tiếp cận năng lực được sử dụng bao gồm:

- Phương pháp thu thập và xử lý tài liệu được vận dụng khi thu thập các tài liệu về chương trình đào tạo ngành Sư phạm Địa lí của Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên; các tài liệu về phát triển năng lực người học, phát triển chương trình. Đặc biệt, tài liệu Chương trình Giáo dục phổ thông mới được coi là nguồn tài liệu quan trọng cho việc nghiên cứu phát triển chương trình Địa lí Địa lí tự nhiên đại cương ở Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên theo định hướng phát triển năng lực người học. Các tài liệu được phân tích, tổng hợp để đưa ra được những kết luận chính xác, khách quan và phù hợp với thực tiễn đổi mới giáo dục hiện nay.

- Phương pháp tổng kết kinh nghiệm được sử dụng để phân tích, đánh giá thực tiễn dạy học Địa lí tự nhiên đại cương qua tham khảo ý kiến của các giảng viên Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên và một số giảng viên của các Trường Sư phạm khác.

3 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

3.1 Khái quát về năng lực và dạy học tiếp cận năng lực

3.1.1 Khái niệm năng lực

Thuật ngữ năng lực có nguồn gốc tiếng latin "competentia" có nghĩa là "gặp gỡ". Trong tiếng Anh, năng lực có thể được dùng những thuật ngữ như: capability, competency,... Phạm trù năng lực thường được hiểu theo nhiều cách khác nhau (Trần Thị Thanh Thủy, 2016; Lê Đình Trung và Phan Thị Thanh Hội, 2016):

- Capability: Năng lực hiểu theo nghĩa chung nhất là khả năng mà cá nhân thể hiện khi tham gia một hoạt động nào đó ở một thời điểm nhất định. Chẳng hạn như khả năng nói tiếng Anh, khả năng sử dụng một phần mềm máy tính...

- Competency: Năng lực là khả năng thực hiện hiệu quả một nhiệm vụ/hành động cụ thể, liên quan đến một lĩnh vực nhất định dựa trên cơ sở hiểu biết, kỹ năng, kỹ xảo và sự sẵn sàng hành động.

Từ những khái niệm nêu trên có thể hiểu như sau: Năng lực là khả năng huy động tổng hợp các kiến thức, kỹ năng và các thuộc tính tâm lí cá nhân khác như hứng thú, niềm tin, ý chí... để thực hiện thành công một loại công việc trong một bối cảnh nhất định. Năng lực cá nhân được đánh giá qua phương thức và kết quả hoạt động của cá nhân đó khi giải quyết các vấn đề của cuộc sống.

3.1.2 Phân loại năng lực trong lĩnh vực giáo dục

Phân loại năng lực là một vấn đề phức tạp và chưa đi đến sự thống nhất chung. Theo Nguyễn Thanh Sơn (2015) thì năng lực trong lĩnh vực giáo dục thường được phân thành 4 loại hoặc 2 loại như sau:

- Phân loại năng lực theo cấu trúc gồm 4 loại:

- (i) Năng lực cá thể: Là khả năng xác định, đánh giá được những cơ hội phát triển, xây dựng và thực hiện kế hoạch phát triển cá nhân, giới hạn cá nhân, những quan điểm, chuẩn mực đạo đức và động cơ chi phối thái độ, hành vi ứng xử.

- (ii) Năng lực chuyên môn: Là khả năng thực hiện các nhiệm vụ chuyên môn hoặc đánh giá kết quả chuyên môn một cách độc lập, có phương pháp và chính xác.

- (iii) Năng lực phương pháp: Là khả năng hành động có kế hoạch, định hướng mục đích trong việc giải quyết các nhiệm vụ khác nhau.

(iv) Năng lực xã hội: Là khả năng đạt được mục đích trong những tình huống giao tiếp ứng xử xã hội và những nhiệm vụ khác nhau trong sự phối hợp chặt chẽ với các thành viên khác.

– Phân loại năng lực theo cấu trúc gồm 2 loại:

(i) Năng lực chung: Là năng lực cơ bản, thiết yếu để sinh viên có thể sống và làm việc bình thường trong xã hội như: Khả năng hành động độc lập thành công; khả năng sử dụng các công cụ giao tiếp và công cụ tri thức.

(ii) Năng lực chuyên biệt: Là năng lực được hình thành và phát triển do một lĩnh vực, môn học cụ thể nào đó. Năng lực chỉ có thể thấy được khi quan sát hoạt động của sinh viên ở các tình huống nhất định. Năng lực được hình thành không chỉ trong quá trình học tập tại trường mà cả ngoài trường và xã hội.

Bảng 1: Sự khác nhau giữa dạy học tiếp cận nội dung và dạy học tiếp cận năng lực

Tiêu chí	Tiếp cận nội dung	Tiếp cận năng lực
Quan niệm	Học là quá trình tiếp thu và lĩnh hội tri thức qua đó hình thành kỹ năng	Học là quá trình kiến tạo, sinh viên tự tìm tòi, khám phá, phát hiện, tự hình thành hiểu biết, năng lực
Mục tiêu giảng dạy	Chú trọng cung cấp tri thức, kỹ năng, kỹ xảo	Chú trọng hình thành các năng lực (sáng tạo, hợp tác,...)
Mục tiêu học tập	Học để đối phó với thi cử; Sau khi thi xong, những điều đã học thường bị quên, ít dùng đến	Học để đáp ứng yêu cầu công việc; Những điều đã học cần thiết bổ ích cho cuộc sống và công việc sau này
Yêu cầu đối với người học	Biết cái gì?	Làm được gì từ những điều đã biết
Nội dung dạy học	Được quy định chi tiết trong chương trình; Từ giáo trình và người dạy;	Được lựa chọn nhằm đạt được chuẩn đầu ra;
Phương pháp dạy học	Chương trình được xác định là chuẩn, không được phép xê dịch. Diễn giảng;	Từ tình huống thực tế; Những vấn đề mà sinh viên quan tâm. Giảng viên là người tổ chức, hỗ trợ sinh viên tự lực và lĩnh hội tri thức; Dạy học tương tác.
Hình thức tổ chức dạy học	Giảng viên là người truyền thụ kiến thức, sinh viên tiếp thu thụ động	Tổ chức các hình thức học tập đa dạng, cơ động, linh hoạt. Học ở lớp, trong thực tế, học đôi bạn, học theo nhóm, học theo lớp.

3.2 Phát triển chương trình Địa lí tự nhiên đại cương theo định hướng phát triển năng lực người học

Chương trình đào tạo (CTĐT) bậc đại học được xem là bộ tài liệu xác định mục tiêu đào tạo, khung chương trình, phương pháp đào tạo và đánh giá, mô tả các học phần và các hoạt động liên kết với nhau được thực hiện cả trong và ngoài nhà trường nhằm thực hiện chuẩn đầu ra đã được xác định theo yêu cầu của thị trường lao động.

Phát triển CTĐT là quá trình liên tục làm hoàn thiện CTĐT. Công tác phát triển CTĐT trong các trường đại học ở Việt Nam thực sự cần thiết phải

3.1.3 Dạy học tiếp cận năng lực

Tiếp cận năng lực giúp người học không chỉ biết học thuộc, ghi nhớ mà còn phải biết làm thông qua các hoạt động cụ thể, sử dụng những tri thức học được để giải quyết các tình huống do cuộc sống đặt ra. Dạy học tiếp cận năng lực nhằm đảm bảo chất lượng đầu ra của việc dạy học, thực hiện mục tiêu phát triển toàn diện các phẩm chất nhân cách, chú trọng năng lực vận dụng tri thức trong những tình huống thực tiễn nhằm chuẩn bị cho người học năng lực giải quyết các tình huống của cuộc sống nghề nghiệp (Lê Đình Trung và Phan Thị Thanh Hội, 2016).

Dạy học tiếp cận năng lực khác với dạy học tiếp cận nội dung được trình bày trong Bảng 1.

thay đổi nhằm cải thiện nội dung, sửa đổi và bổ sung những nội dung mới, làm cho giáo dục đại học phù hợp hơn với hoàn cảnh và nhu cầu của đất nước và đảm bảo xu thế hội nhập (Nguyễn Thanh Sơn, 2015).

Trong xu hướng đó, quá trình đào tạo ngành Sư phạm Địa lí ở Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên rất cần thiết phát triển CTĐT nói chung và phát triển CTĐT Địa lí tự nhiên đại cương nói riêng nhằm đảm bảo chất lượng nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay.

Trước đây, chương trình Địa lí tự nhiên đại cương lấy kiến thức, kỹ năng, thái độ làm cơ sở để xây dựng chương trình. Tuy nhiên, cần nhận thấy

ràng, các kiến thức, kỹ năng, thái độ chỉ là những mặt riêng biệt của năng lực. Trong hoạt động thực tế các phương diện này biểu hiện như một tổng thể. Do vậy, cần lấy năng lực người học làm trọng tâm trong phát triển CTĐT Địa lí tự nhiên đại cương.

Việc phát triển CTĐT Địa lí tự nhiên đại cương lấy năng lực người học làm trọng tâm cần:

– Kế thừa ưu điểm của chương trình cũ, tiếp cận với những thành tựu của khoa học Địa lí, phù hợp với các điều kiện dạy học trong định hướng phát triển.

– Chú trọng tích hợp, thực hành, gắn nội dung môn học với thực tiễn nhằm rèn luyện cho sinh viên kỹ năng vận dụng kiến thức địa lí vào việc tìm hiểu và giải quyết một số vấn đề của thực tiễn; bám sát chương trình giáo dục phổ thông mới, phục vụ nghiên cứu khoa học và giảng dạy sau này của sinh viên.

– Chú trọng tính mở và định hướng nghề nghiệp cho sinh viên. Các nội dung cốt lõi của chương trình được trình bày theo hướng khái quát, không đi sâu vào chi tiết. Điều đó tạo điều kiện cho các giảng viên chủ động, sáng tạo trong phát triển chương trình. Ngoài ra, cần kết hợp nội dung Địa lí tự nhiên đại cương và nội dung lí luận dạy học định hướng giảng dạy nội dung kiến thức Địa lí tự nhiên đại cương ở trường phổ thông cho sinh viên.

* Hệ thống năng lực cần đạt của chương trình Địa lí tự nhiên đại cương

Chương trình Địa lí tự nhiên đại cương trong đào tạo ngành Sư phạm Địa lí ở Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên ngoài việc góp phần hình thành và phát triển nhân cách cho sinh viên như: Có phẩm chất đạo đức cá nhân tốt, tâm huyết với nghề, biết chia sẻ với người học và đồng nghiệp; thực hiện đúng các chủ trương, đường lối chính sách của Đảng và pháp luật của Nhà nước, các quy định, nội quy của cơ quan và địa phương; quy định về đạo đức nhà giáo; có thái độ và đạo đức nghề nghiệp đúng đắn (Chương trình đào tạo ngành sư phạm Địa lí Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, 2014); chương trình cần hình thành những năng lực chung, như: Tự chủ và tự học, giao tiếp và hợp tác, giải quyết vấn đề và sáng tạo, đặc biệt, bám sát với yêu cầu của giáo dục phổ thông mới, chương trình Địa lí tự nhiên đại cương cần hình thành các năng lực chuyên môn như sau:

– *Năng lực nhận thức thế giới theo quan điểm không gian*: Năng lực này được phát triển trong hoạt động nhận thức các sự vật, hiện tượng, quá trình địa lí gắn với lãnh thổ, như:

+ Xác định được sự phân bố các thành phần tự nhiên trên Trái Đất.

+ Xác định được sự phân bố các thành phần tự nhiên ở lãnh thổ Việt Nam.

– *Năng lực giải thích các hiện tượng và quá trình địa lí*: Năng lực này được phát triển trong hoạt động nhận thức và phát triển kỹ năng phân tích các mối liên hệ (tương hỗ, nhân quả) giữa các hiện tượng, quá trình địa lí tự nhiên, như:

+ Giải thích các mối liên hệ tương hỗ và nhân quả trong thiên nhiên:

✓ Vận dụng các quy luật địa đới, phi địa đới trong giải thích sự phân hóa lãnh thổ.

✓ Phân biệt và giải thích được sự khác nhau giữa các miền tự nhiên trên thế giới.

+ Phân tích, đánh giá được tác động của con người đến các thành phần tự nhiên, đến môi trường tự nhiên trên Trái Đất và ở Việt Nam.

– *Năng lực sử dụng các công cụ của Địa lí học và tổ chức học tập thực địa*: Năng lực này được phát triển trong hoạt động của sinh viên như: sử dụng bản đồ, atlas địa lí, lược đồ, biểu đồ, sơ đồ, lát cắt, mô hình, bảng số liệu, tranh ảnh,... và tổ chức các hoạt động học tập thực địa như tìm hiểu, khảo sát, điều tra địa lí địa phương khi dạy học Địa lí tự nhiên đại cương.

– *Năng lực thu thập, xử lí và truyền đạt thông tin địa lí*: Năng lực này được phát triển trong hoạt động của sinh viên thu thập, chọn lọc, hệ thống hoá tư liệu, tài liệu; viết báo cáo; truyền đạt thông tin địa lí khi dạy học Địa lí tự nhiên đại cương.

– *Năng lực nghiên cứu khoa học Địa lí tự nhiên*: Năng lực này được phát triển trong hoạt động nghiên cứu khoa học của sinh viên. Sinh viên biết hướng đến các nghiên cứu liên hệ kiến thức Địa lí tự nhiên đại cương với thực tiễn; vận dụng các kiến thức, kỹ năng đã học vào nhận thức hoặc nghiên cứu một chủ đề vừa sức trong thực tiễn, vào việc ứng xử phù hợp với môi trường.

– *Năng lực dạy học Địa lí tự nhiên đại cương ở trường phổ thông*: Năng lực này được phát triển trong hoạt động vận dụng kiến thức Địa lí tự nhiên đại cương và kiến thức lí luận dạy học để giảng dạy học kiến thức Địa lí tự nhiên đại cương ở trường phổ thông.

Việc xác định hệ thống năng lực cần đạt đối với người học là cơ sở xuất phát của việc lựa chọn các nội dung dạy học Địa lí tự nhiên đại cương.

3.3 ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC ĐỊA LÍ TỰ NHIÊN ĐẠI CƯƠNG THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NGƯỜI HỌC

Để thực hiện thành công đổi mới phương pháp dạy học Địa lí tự nhiên đại cương theo định hướng

phát triển năng lực người học, các giảng viên cần được giao quyền chủ động về thiết kế, tổ chức, chi đạo và kiểm tra quá trình dạy học. Trong quá trình dạy học Địa lí tự nhiên đại cương, để phát huy khả năng tự học, tự nghiên cứu, tính tích cực, sáng tạo của sinh viên, giảng viên cần hướng dẫn sinh viên cách lập kế hoạch học tập, cách sử dụng thời gian hợp lí, cách đọc tài liệu, cách tìm kiếm và thu thập tài liệu...

Đổi mới phương pháp dạy học Địa lí tự nhiên đại cương theo định hướng phát triển năng lực người học cần được tiến hành qua việc áp dụng các phương pháp dạy học tích cực kết hợp với cải tiến các phương pháp dạy học truyền thống, cụ thể như sau:

– Áp dụng các phương pháp dạy học tích cực. Các phương pháp dạy học tích cực nên được áp dụng như: Phương pháp dạy học nêu vấn đề, phương pháp thảo luận, phương pháp dạy học theo góc, phương pháp đóng vai, phương pháp dạy học theo dự án, phương pháp nghiên cứu trường hợp, phương pháp khảo sát, điều tra...; đa dạng hóa các hình thức tổ chức dạy học, đặc biệt là tăng cường tổ chức thuyết trình (seminar) giúp sinh viên phát huy được năng lực độc lập, tư duy khoa học, sáng tạo.

– Cải tiến các phương pháp dạy học truyền thống (thuyết trình, đàm thoại...) để nâng cao hiệu quả và hạn chế những nhược điểm của phương pháp. Ví dụ như, hạn chế bớt phương pháp thuyết trình thông báo - tái hiện, tăng cường phương pháp thuyết trình giải quyết vấn đề; việc sử dụng phương pháp thuyết trình, đàm thoại nên kết hợp với sự hỗ trợ của công nghệ thông tin...

Ví dụ: Khi dạy nội dung “Khí áp”, để phát triển năng lực của người học, giảng viên có thể áp dụng phương pháp dạy học theo góc, chia lớp ra 4 góc như sau:

Góc 1: Góc quan sát. Quan sát hình ảnh, lược đồ để tìm ra các đai khí áp và các trung tâm cao áp, hạ áp trên Trái Đất. Quy luật hình thành các trung tâm cao áp, hạ áp theo mùa ở các bán cầu.

Góc 2: Góc phân tích. Phân tích nguyên nhân thay đổi khí áp. Giải thích sự hình thành các trung tâm cao áp, hạ áp trên Trái Đất theo mùa.

Góc 3: Góc trải nghiệm. Vẽ lược đồ phân bố các trung tâm khí áp trên Trái Đất theo mùa. Tìm hiểu áp cao Xibia và áp thấp Iran.

Góc 4: Góc vận dụng. Vận dụng kiến thức giải thích một số hiện tượng thực tiễn:

– Giải thích hiện tượng hút bớt không khí trong vỏ hộp sữa bằng giấy ta thấy vỏ hộp bị bẹp nhiều phía.

– Giải thích hiện tượng lấy kim châm một lỗ nhỏ lòng trắng trứng khó chảy ra, nhưng nếu châm 2 đầu lòng trắng trứng dễ dàng chảy ra.

– Giải thích hiện tượng gió mùa đông bắc vào mùa đông ở Việt Nam.

Việc đổi mới phương pháp dạy học Địa lí tự nhiên đại cương cần được đồng bộ hóa với việc được trang bị những điều kiện về cơ sở vật chất, phương tiện, thiết bị dạy học phù hợp, đảm bảo giảng viên có thể thực hiện nhiệm vụ dạy học một cách thuận lợi và dễ dàng. Chẳng hạn, trang bị bàn ghế tổ chức lớp học sao cho giảng viên có thể thay đổi dễ dàng; hệ thống máy chiếu, máy tính, mạng wifi phủ sóng các giảng đường thuận tiện cho việc học tập và tra cứu thông tin...

3.4 Đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả học tập Địa lí tự nhiên đại cương của sinh viên theo hướng tiếp cận năng lực

Mục đích của kiểm tra, đánh giá (KTĐG) là đo lường năng lực của sinh viên. Ngoài ra, thông qua KTĐG kết quả học tập sẽ giúp giảng viên điều chỉnh hoạt động giảng dạy và giúp sinh viên điều chỉnh hoạt động học tập. Đổi mới KTĐG kết quả học tập Địa lí tự nhiên đại cương của sinh viên theo hướng tiếp cận năng lực được thể hiện:

– Coi trọng đánh giá quá trình học tập của sinh viên. Trước kia, điểm chung của toàn học phần Địa lí tự nhiên đại cương trong đào tạo ngành Sư phạm Địa lí ở Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên xác định các trọng số là 30% điểm thành phần (điểm quá trình học tập, thường bao gồm điểm chuyên cần, kiểm tra, thực hành...), 70% điểm thi. Coi trọng điểm thi trong một thời điểm hơn điểm quá trình học tập sẽ không phản ánh toàn diện quá trình học tập, nỗ lực của sinh viên. Do vậy, cần thiết tăng trọng số điểm quá trình lên 50%, điểm thi trọng số là 50% để việc đánh giá quá trình học tập của sinh viên được xuyên suốt và toàn diện.

– Đa dạng các hình thức kiểm tra, đánh giá: Cần sử dụng kết hợp nhiều phương pháp KTĐG kết quả học tập khác nhau. Trong đó, chú trọng đến các phương pháp đòi hỏi sự chủ động, sáng tạo và tiếp cận thực tế như: quan sát, vấn đáp, tiểu luận, bài tập lớn...

– Đổi mới nội dung KTĐG kết quả học tập: Nội dung KTĐG kết quả học tập Địa lí tự nhiên đại cương cần lấy tiêu chí năng lực làm trọng tâm, nghĩa là phải đảm bảo đánh giá được năng lực của người học. Nội dung KTĐG cần phải đảm bảo tính toàn diện, trọng tâm và sát với yêu cầu của nghề nghiệp tương lai. Tăng cường các nội dung KTĐG mang tính chất tự nghiên cứu, vận dụng kiến thức vào thực tiễn, tìm kiếm và xử lí thông tin... Để kết quả KTĐG có sự phân hóa, việc xây dựng ngân hàng câu

hỏi thi nên có ba mức độ như sau: bậc 1 (nhớ, hiểu), bậc 2 (áp dụng), bậc 3 (phân tích, đánh giá, sáng tạo).

Ví dụ: Bảng ma trận ngân hàng câu hỏi thi học phần Thủy quyền, thổ nhưỡng quyền, sinh quyền (3 tín chỉ)

Bảng 2: Bảng ma trận ngân hàng câu hỏi thi học phần Thủy quyền, thổ nhưỡng quyền, sinh quyền theo hình thức thi tự luận và trắc nghiệm

Mức độ KTĐG	Trọng số điểm	Hình thức thi tự luận		Hình thức thi trắc nghiệm	
		Số câu tối thiểu	Số câu tối đa	Số câu tối thiểu	Số câu tối đa
Bậc 1 (nhớ, hiểu)	30%	15	20	50	60
Bậc 2 (áp dụng)	40%	15	20	50	70
Bậc 3 (phân tích, đánh giá, sáng tạo)	30%	15	20	50	70
Tổng số câu hỏi		45	60	150	200

Bảng 3: Bảng ma trận ngân hàng câu hỏi thi học phần Thủy quyền, thổ nhưỡng quyền, sinh quyền theo hình thức thi vấn đáp

Mức độ KTĐG	Trọng số điểm	Hình thức thi vấn đáp	
		Số câu tối thiểu	Số câu tối đa
Bậc 1 (nhớ, hiểu)	30%	25	30
Bậc 2,3 (áp dụng, phân tích, đánh giá, sáng tạo)	50%	25	40
Câu hỏi thêm	20%	-	-
Tổng số câu hỏi		50	70

Đổi mới KTĐG kết quả học tập Địa lí tự nhiên đại cương cần phải gắn liền với việc đổi mới các mặt hoạt động khác như: đổi mới chương trình đào tạo Địa lí tự nhiên đại cương, đổi mới phương pháp giảng dạy của giảng viên, cách học của sinh viên, đổi mới công tác chỉ đạo hoạt động đào tạo...

4 KẾT LUẬN

Dạy học theo định hướng phát triển năng lực người học đang là xu thế giáo dục của các nước tiên tiến trên thế giới. Theo đó, đổi mới dạy học Địa lí tự nhiên đại cương ở Khoa Địa lí, Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên theo định hướng phát triển năng lực người học là rất cần thiết. Đổi mới dạy học Địa lí tự nhiên đại cương theo hướng tiếp cận năng lực sẽ giúp cho sinh viên khi ra trường đáp ứng được yêu cầu của đổi mới giáo dục phổ thông, phù hợp với xu thế của giáo dục hiện nay.

Đổi mới dạy học Địa lí tự nhiên đại cương ở Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên theo hướng tiếp cận năng lực cần phải được thực hiện một cách đồng bộ từ phát triển chương trình đào tạo, đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực người học; nâng cao cơ sở vật chất, phương tiện, thiết bị; đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của sinh viên theo hướng tiếp cận năng lực nhằm đảm bảo chất lượng đầu ra của chương trình đào tạo, đáp ứng yêu cầu về chất lượng nguồn nhân lực cho giáo dục phổ thông mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018. Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 về việc ban

hành “Chương trình Giáo dục phổ thông: Chương trình tổng thể”, ngày truy cập 28/12/2018. Địa chỉ <https://moet.gov.vn/tintuc/Pages/tin-hoat-dong-cua-bo.aspx?ItemID=5755>.

Đại học Sư phạm Thái Nguyên, 2014. Quyết định số 885/QĐ-ĐHSP, ngày 08/04/2014 về việc “Ban hành Chương trình Giáo dục Đại học: Chương trình Sư phạm Địa lí”, ngày truy cập 16/4/2019. Địa chỉ <http://dhsptn.edu.vn/index.php?language=vi&nv=news&op=Chat-luong-giao-duc/Khung-chuong-trinh-dao-tao-1847>.

Nguyễn Văn Khôi, 2013. Phát triển chương trình giáo dục, Nhà xuất bản Đại học Sư phạm. Hà Nội, 180 trang.

Nguyễn Thanh Sơn, 2015. Phát triển năng lực người học đáp ứng yêu cầu xã hội tại các trường đại học Việt Nam. Bản tin khoa học và Giáo dục, Số 113, trang 4-7.

Lâm Quang Thiệp, 2006. Mục tiêu, nội dung, phương pháp dạy và học ở đại học trong thời kì mới, ngày truy cập 06/11/2018. Địa chỉ <http://dt.ussh.edu.vn/tai-lieu-tham-khao/muc-tieu-noi-dung-phuong-phap-day-va-hoc-trong-thoi-ky-moi>.

Trần Thị Thanh Thủy, Nguyễn Công Khanh, Nguyễn Văn Ninh, Nguyễn Mạnh Hương, Bùi Xuân Anh và Lưu Thị Thu Hà, 2016. Dạy học tích hợp phát triển năng lực học sinh, Nhà xuất bản Đại học Sư phạm. Hà Nội, 231 trang.

Lê Đình Trung và Phan Thị Thanh Hội, 2016. Dạy học theo định hướng hình thành và phát triển năng lực người học ở trường phổ thông, Nhà xuất bản Đại học Sư phạm. Hà Nội, 167 trang.